

คำนำ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดยะลา มีอยู่มากมายหลายแขนง จึงขอหยิบยกองค์ความรู้ขอบข่าย ภูมิปัญญาไทย ตามนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษา ได้รับความเห็นชอบตามมติ คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2542 กำหนดขอบข่ายภูมิปัญญาไทยไว้ 9 ด้าน คือ ด้านเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม ด้านแพทย์แผนไทย ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน ด้านศิลปกรรม ด้านภาษาและวรรณกรรม ด้านปรัชญาศาสนาและประเพณี สุดท้ายคือ ด้านโภชนาการ จากขอบข่ายภูมิปัญญาไทยด้านต่างๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุน และเผยแพร่ องค์ความรู้ของภูมิปัญญาไทยเหล่านั้น

องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอำนาจหน้าที่ในการ บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นจึงได้จัดทำ รุปเล่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดยะลา โดยการรวบรวมองค์ความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ในจังหวัดยะลา เพื่อเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและเป็นแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาค้นคว้าของเด็ก เยาวชน และประชาชนต่อไป

จัดทำโดย

ฝ่ายส่งเสริมการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น	1
คุณสมบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่น	2
ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	3
ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น	3 - 4
ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น	5 - 11

ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย

คำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภาษาอังกฤษแปลว่า Wisdom ฟังดูแล้วเป็นเรื่องที่อาจจะไกลตัวสำหรับคนรุ่นใหม่ไปมาก เพราะเรามักจะคิดว่าความเป็นท้องถิ่นไทยนั้นเป็นวัฒนธรรมสมัยก่อน ซึ่งจริง ๆ แล้วคำว่าท้องถิ่นนั้นก็คือ ความเป็นชุมชน ความมีอัตลักษณ์ (Identity) ที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะของพื้นที่นั่นเอง เมื่อใครเกิดในภูมิภาคไหน ท้องถิ่นอะไรก็จะมีอัตลักษณ์หรือความเป็นท้องถิ่นนั้นอยู่แล้ว ดังนั้น ภูมิปัญญาเมื่อมารวมกับความเป็นท้องถิ่นจึงเป็นเรื่องของพวกเราทุกคนในสังคมที่ต้องทำความเข้าใจ ยอมรับร่วมกัน ซึ่งจะมีความหมาย ความสำคัญ และสามารถแบ่งประเภทของภูมิปัญญาไทยได้ที่ชนิดเราไปดูกันเลย

ความหมาย ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ร่วมกันกับเรื่องความเชื่อของบุคคลนั้นสามารถตกผลึกถ่ายทอดออกมาได้เป็นแนวทางการปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์การปฏิบัติสิ่งนั้นเพื่อต้องการพัฒนา แก้ไขให้กับมนุษย์หรือคนในสังคม โดยภูมิปัญญาจะเป็นเรื่องที่อยู่บนพื้นฐานความรู้ที่สังคมสามารถยอมรับร่วมกันได้ เมื่อเกิดการยอมรับในสังคม จะนำไปสู่ความเข้าใจ ความเชื่อถือที่เกิดขึ้นร่วมกัน ซึ่งในความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ (๒๕๔๖, หน้า ๘๒๖) อธิบายถึงความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า พื้นความรู้ความสามารถ โดยภูมิปัญญาเป็นเรื่องของทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรความรู้ที่ได้มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่ง ซึ่งทรัพยากรเหล่านั้นจะมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละบุคคลหรือเป็นลักษณะที่ยอมรับร่วมกันในสากล

ภูมิปัญญาไทย หมายถึง องค์ความรู้และความสามารถร่วมกันของคนไทย เกิดจากการหลอมร่วมกันของทักษะ ความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ โดยจะเป็นประสบการณ์ที่ถ่ายทอด สืบสานต่อกันมาผ่านกระบวนการเรียนรู้นำไปสู่การพัฒนาต่อยอด เติบโต เลือกรสรมมาต่อเนื่องกันจากรุ่นสู่รุ่นของคนไทย โดยภูมิปัญญาไทยเกิดขึ้นเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ร่วมกัน แก้ไขปัญหาวิถีชีวิตคนไทยให้สอดคล้องกับยุคสมัย จึงสรุปได้ว่าภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมของภูมิปัญญาคนไทยนำมาพร้อมกัน ส่งผลให้เกิดคุณค่าที่ดีต่อวิถีคนไทยมากขึ้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ภาษาอังกฤษใช้คำว่า (Local Wisdom) ซึ่งถือเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งและมีความหมายด้วยกันหลากหลายความหมาย คือ พื้นเพรากฐานของความรู้ชาวบ้านหรือประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น เป็นความรอบรู้ของชาวบ้านที่ได้เรียนรู้และได้สั่งสมประสบการณ์ของบุคคล มีการสืบสอดความรู้ความสามารถกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม การเรียนรู้มาทางตรงคือได้รับประสบการณ์เอง ส่วนความรู้ทางอ้อมเป็นการเรียนรู้จากผู้ใหญ่อาศัยการจดจำนำมาใช้ จึงเป็นลักษณะของความรู้ที่สะสมและได้สืบทอดกันมา

คุณสมบัติของผู้ทรงภูมิปัญญาไทย

ผู้ทรงภูมิปัญญาไทยเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้อย่างน้อย ดังนี้

1. เป็นคนดีมีคุณธรรม มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพต่าง ๆ มีผลงานด้านการพัฒนาท้องถิ่น ของตน และได้รับการยอมรับจากบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง ทั้งยังเป็นผู้ใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ของตนเป็น เครื่องยึดเหนี่ยวในการดำรงวิถีชีวิตโดยตลอด
2. เป็นผู้คงแก่เรียนและหมั่นศึกษาความรู้อยู่เสมอ ผู้ทรงภูมิปัญญาจะเป็นผู้ที่หมั่นศึกษา แสวงหา ความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอไม่หยุดนิ่งเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบ เป็นผู้ลงมือทำโดยทดลองทำตาม ที่เรียนมา อีกทั้งลองผิดลองถูก หรือสอบถามจากผู้รู้อื่น ๆ จนประสบความสำเร็จเป็นผู้เชี่ยวชาญซึ่งโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ในแต่ละด้านอย่างชัดเจนเป็นที่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงความรู้ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมนำมา ปรับปรุงใช้ชุมชนและสังคมอยู่เสมอ
3. เป็นผู้นำของท้องถิ่น ผู้ทรงภูมิปัญญาส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่สังคมในแต่ละท้องถิ่นยอมรับ ให้เป็นผู้นำ ทั้งผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการ และผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถเป็นผู้นำของท้องถิ่น และ ช่วยเหลือผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
4. เป็นผู้ที่สนใจปัญหาของท้องถิ่น ผู้ทรงภูมิปัญญาล้วนเป็นผู้ที่สนใจปัญหาของท้องถิ่น เอาใจใส่ ศึกษา ปัญหา หาทางแก้ไข และช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนของตนและชุมชนใกล้เคียงอย่างไม่ย่อท้อ จนประสบความสำเร็จเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและบุคคลทั่วไป
5. เป็นผู้ขยันหมั่นเพียร ผู้ทรงภูมิปัญญาเป็นผู้ขยันหมั่นเพียร ลงมือทำงานและผลิตผลงาน อยู่เสมอ ปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งมุ่งมั่นทำงานของตนอย่างต่อเนื่อง
6. เป็นนักปกครองและประสานประโยชน์ของท้องถิ่นผู้ทรงภูมิปัญญานอกจากเป็นผู้ที่ประพฤติตน เป็นคนดี จนเป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไปแล้ว ผลงานที่ท่านทำยังถือว่ามีคุณค่า จึงเป็น ผู้ที่มีทั้ง “ครองตน ครองคน และครองงาน” เป็นผู้ประสานประโยชน์ให้บุคคลเกิดความรัก ความเข้าใจ ความเห็นใจ และมีความสามัคคีกัน ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นหรือสังคมมีความเจริญ มีคุณภาพชีวิตสูงขึ้นกว่าเดิม
7. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เป็นเลิศ เมื่อผู้ทรงภูมิปัญญามีความรู้ ความสามารถ และ ประสบการณ์เป็นเลิศ มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและบุคคลทั่วไป ทั้งชาวบ้านนักวิชาการ นักเรียน นิสิต/ นักศึกษา โดยอาจเข้าไปศึกษาหาความรู้ หรือเชิญท่านเหล่านั้นไปเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ได้
8. เป็นผู้มีคู่ครองหรือบริวารดี ผู้ทรงภูมิปัญญา ถ้าเป็นคฤหัสถ์จะพบว่า ล้วนมีคู่ครองที่ดี ที่คอย สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้กำลังใจ ให้ความร่วมมือในงานที่ท่านทำช่วยให้ผลิตผลงานที่มีคุณค่า ถ้าเป็นนักบวช ไม่ว่าจะป็นศาสนาใดต้องมีบริวารที่ดี จึงจะสามารถผลิตผลงานที่มีคุณค่าทางศาสนาได้

9. เป็นผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญจนได้รับการยกย่องว่าเป็นปราชญ์ ผู้ทรงภูมิปัญญา ต้องเป็นผู้มีปัญญารอบรู้และเชี่ยวชาญรวมทั้งสร้างสรรค์ผลงานพิเศษใหม่ๆ ที่เป็นผลประโยชน์ต่อสังคมและมนุษยชาติอย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ

ความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจัดเป็นเรื่องของภูมิปัญญาของการดำเนินชีวิตของคนไทย เพราะมีส่วนทำให้วิถีชีวิตคนไทยดำรง สืบสานวัฒนธรรมความอยู่ต่อกันมาอย่างเนิ่นนาน ภูมิปัญญาเปรียบได้กับคำสอนที่สั่งสอนให้เรียนรู้ว่าต้องดำรงและใช้ชีวิตอย่างไร หากไม่มีภูมิปัญญาหรือไม่มีองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดต่อกันมาก็ทำมนุษย์ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

แต่เดิมภูมิปัญญานั้นเป็นเรื่องของท้องถิ่นจึง คำว่าภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงมีเอกลักษณ์ในเรื่องของการดำรงอยู่ร่วมกันแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน เรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตของท้องถิ่นใครท้องถิ่นนั้น เมื่อสังคมมีความกว้างมากขึ้นภูมิปัญญาจึงได้ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยและเกิดคำว่าภูมิปัญญาไทย แสดงถึงเรื่องที่เป็นองค์ความรู้ที่หลอมรวมและดำเนินวิถีชีวิตร่วมกันในสังคม

ลักษณะภูมิปัญญาไทยในปัจจุบัน

ในสมัยใหม่เรานิยมใช้คำว่าเทคโนโลยีว่าเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งแท้จริงแล้วก็เปรียบได้กับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่คิดขึ้นได้เองมาแก้ไขปัญหให้กับคนในสังคม ดังนั้น เมื่อยุคสมัยแปรเปลี่ยนไปรูปแบบของภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญา ท้องถิ่นจึงได้ปรับเปลี่ยนไปตามการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ

ประเภทของภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญา ท้องถิ่นสามารถแบ่งออกเป็นสาขาของภูมิปัญญาไทย อ้างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ทั้งหมด 9 สาขา ดังนี้

สาขาเกษตรกรรม คือ ทักษะความรู้และเทคนิคที่ใช้กับเกษตรกรรม เป็นการหลอมรวมกันระหว่างเทคโนโลยีและความรู้ทางเกษตรกรรม ช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองแก้ไขปัญหาระบบเกษตรกรรมได้

สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) คือ กระบวนการที่ให้ชุมชนท้องถิ่นหรือคนในท้องถิ่นนั้นได้พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อแปรรูปผลผลิตช่วยลดการนำเข้าตลาด เช่น โรงงานยางพารา การทำหัตถกรรมแม่บ้าน เป็นต้น

สาขาการแพทย์แผนไทย คือ ความรู้ความสามารถที่สามารถป้องกัน รักษาสุขภาพของคนในชุมชนได้ สนับสนุนให้คนในชุมชนพึ่งพาตนเองในชุมชนไปรักษาที่อนามัยหรือปรึกษาปรึกษาปัญหาสุขภาพได้ดี

สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การอนุรักษ์ การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สร้างสมดุลของสิ่งแวดล้อม

สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน คือ ความสามารถในการดำเนินการในเรื่องบริการจัดการเรื่องกองทุนของชุมชน การจัดการเรื่องการสะสม โดยจะเป็นทั้งรูปแบบเงินตราและโภคทรัพย์ ช่วยให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนดีขึ้น

สาขาศิลปกรรม คือ รูปแบบของความสามารถในการสร้างสรรค์ ผลงานด้านศิลปะ โดยจะสามีสวมแวงวิชาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทัศนศิลป์ เป็นต้น

สาขาภาษาและวรรณกรรม คือ รูปแบบความสามารถในการผลิตงานด้านภาษาถิ่น การใช้ภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น ภาษาโบราณในแต่ละวัฒนธรรม ตลอดจนการสืบต่อเรื่องวรรณกรรมดั้งเดิมทุกประเภทด้วยเช่นกัน

สาขาปรัชญา ศาสนาและประเพณี คือ รูปแบบความสามารถในสืบสาน ประยุกต์ ปรับใช้หลักคำสอน หลักธรรมของศาสนา ความเชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่า ทั้งนี้ จะต้องประยุกต์อย่างเหมาะสมโดยรักษาแก่นของศาสนาและประเพณีอันดีงามไว้ ตัวอย่างเช่น การถ่ายทอดศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

สาขาโภชนาการ ได้แก่ ความสามารถในการเลือกสรรประดิษฐ์และปรุงแต่งอาหาร และยาได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าและบริการ ส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลายมาก รวมถึงการขยายคุณค่าเพิ่มของทรัพยากรด้วย

ดังนั้นหากถามว่าการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตของคนไทยเป็นภูมิปัญญาในลักษณะใด ก็ขึ้นอยู่กับบริบทของท้องถิ่นและบุคคลนั้นว่าจะเลือกดำเนินชีวิต หรือมีวิถีชีวิตในรูปแบบใด เพราะไม่ว่าเราจะใช้ชีวิตอย่างไร คนเราสามารถนำภูมิปัญญาต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกับอาชีพและการดำรงชีวิตได้ทั้งสิ้น

เนื้อหาสาระที่ปรากฏนี้ เป็นเรื่องราวของบุคคลที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นสาขาต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่ในจังหวัดยะลา มาเป็นเวลานานมีแนวความคิดและผลงานในสาขานั้น ๆ ปรากฏเป็นรูปธรรม จนเป็นที่ยอมรับของสังคม ในที่นี้ไม่ได้นำเสนอครบทุกสาขา แต่จะทยอยนำเสนอในลำดับต่อไป

ทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดยะลา

ภูมิปัญญาสาขาเกษตรกรรม

1. ชื่อโครงการ “ปลูกเอง กินเอง ขายเอง” นายสนิท รัตนซ้อน
ชายผู้รักมันและศรัทธาในการกสิกรรม
2. สถานที่ตั้ง
บ้านเลขที่ 24 หมู่ที่ 3 ตำบลยุโป อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
3. ชื่อผู้ประสาน
นางสาวโสรยา ยี่เส้น
4. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ
5. การดำเนินงาน

นายสนิท รัตนซ้อน อายุ 68 ปี อดีตข้าราชการครูที่ผันตนเองมาเป็นเกษตรกร บนเนื้อที่ 5 ไร่ครึ่ง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ มาใช้ดำเนินชีวิต ใช้วิธีการปลูกเอง กินเอง และขายเอง จนปัจจุบันรอบบ้านร่มรื่นด้วยพืชพันธุ์นานาชนิด กว่า 60 สายพันธุ์ ทั้งไม้ผล พืชผักสวนครัวรั้วกินได้ รวมทั้งไผ่หวานสีทองลิ้มแล้ง ซึ่งแตกหน่อออกมาเรื่อยๆ เหลือจากเก็บกิน ก็จะนำส่งขายที่ตลาด เป็นรายได้เลี้ยงตนเองและภรรยา

นอกจากพืชผักผลไม้แล้ว ตนเองยังปลูกไผ่ ซึ่งมีอยู่ 3 ชนิด คือ ไผ่หวาน ไผ่เลี้ยงหวาน และไผ่หวานสีทองลิ้มแล้ง โดยเฉพาะไผ่หวานสีทองลิ้มแล้งของตนเป็นที่ต้องการของตลาดมาก เนื่องจากตนเองได้ปรับสภาพหน่อให้ออกมาเป็นสีทอง โดยมีเคล็ดลับคือการใช้ถุงดำคลุมหน่อไม้ไว้หลังจากที่เริ่มมีหน่อ เพื่อไม่ให้หน่อไม้ได้เจอแสงแดด แล้วก็กลายเป็นสีเหลืองทอง

ภูมิปัญญาสาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

1. ชื่อโครงการ ผ้าสีมายา

2. สถานที่ตั้ง

หมู่ 1 ตำบล หน้าถ้ำ (กลุ่มตั้งอยู่ตรงข้ามวัดคูหาภิมุข หรือวัดหน้าถ้ำ

3. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวโสรยา ยีเส้น

4. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ 0860209530

5. การดำเนินงาน

ปัจจุบัน กลุ่มสีมายา กลายเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว ของตำบลหน้าถ้ำ มีนักเรียน นักศึกษาประชาชน องค์กรต่างๆ มาเยี่ยมชมและเรียนรู้สัปดาห์ละกว่า 400 คน เป็นแหล่งรวมผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ของฝากที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่สำคัญของจังหวัดยะลา ที่ช่วยส่งเสริมอาชีพ และสร้างรายได้ให้กับชุมชน และเป็นการเพิ่มมูลค่าด้านเศรษฐกิจที่จะนำไปสู่การพัฒนาสังคมที่อย่างยั่งยืนต่อไป

นอกจากดินมายาจะนำมาใช้ประโยชน์เป็นสีของผ้ามัดย้อมแล้ว ทางกลุ่มสีมายายังได้ริเริ่มขยายผลิตภัณฑ์จากดินมายาสู่การทำ “ไขเค็มดินมายา” ด้วยการใช้ภูมิปัญญาของชุมชน นำไขมาคลุกเคล้ากับดินมายาที่ผสมกับเกลือและขี้เถ้า หมกเก็บไว้เจ็ดวัน จนได้ไขเค็มที่รสชาติกลมกล่อมเหมาะเป็นของฝากที่มีเฉพาะที่ตำบลหน้าถ้ำเท่านั้น

สำหรับผู้สนใจสั่งซื้อผลิตภัณฑ์สีมายา สามารถหาซื้อได้ที่ “ตลาดต้องชม แลผาหน้าถ้ำ” ชุมชนหน้าถ้ำ จ.ยะลา ทุกวันอาทิตย์ เวลา 09.00 น.-18.00 น. , ฟาร์มเอาร์ทเล็ท จังหวัดปัตตานี และที่กรุงเทพฯ ที่โรงแรม W station สาทร สามารถติดต่อสอบถามข้อมูลและสั่งซื้อออนไลน์ได้ที่ Facebook เพจ: กลุ่มสีมายา หน้าถ้ำ <https://www.facebook.com/srimayanatum/> หรือโทร 081-3866300, 086-0209530

ภูมิปัญญาสาขาการแพทย์แผนไทย

1. ชื่อโครงการ

นายนิยม แก้วแสงเรือง

2. สถานที่ตั้ง

6/3 ถนนสุขยางค์ 1 ตำบลสะเตง อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

3. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวโสธยา ยีเส้น

4. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ 086 956 1499

5. การดำเนินงาน

ครูนิยม แก้วแสงเรือง เป็นผู้เห็นความสำคัญของการแพทย์แผนไทย การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร วิธีการใช้ยาแผนไทย นำมาใช้เป็นยาบำบัดป้องกันส่งเสริม และฟื้นฟูสภาพร่างกาย ได้ค้นคว้าตัวยาสำคัญจากตำรายาโบราณ อันเป็นกุญแจดอกสำคัญของการเปิดเผยองค์ความรู้ดั้งเดิม นำไปสู่การพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ด้านแพทย์แผนไทยให้แพร่หลายมากยิ่งขึ้นชีวิตและการทำงาน ครูนิยม แก้วแสงเรือง มีบิดาเป็นหมอแผนโบราณและมารดาเป็นผดุงครรภ์ (หมอดำแย) เมื่ออายุได้ ๕ ขวบ ได้ติดตามบิดา มารดาไปรักษาคนป่วยและออกหาสมุนไพรต่างๆ จนอายุได้ ๗ ขวบ บิดาพาไปฝากให้อาศัยอยู่กับหลวงตาแสง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เรื่องยาแผนโบราณเป็นอย่างดีปี พ.ศ. ๒๕๐๘ บรรพชาเป็นสามเณร ในปีนั้นก็ไปศึกษาปริยัติธรรมที่วัดทหารเทา ตำบลทหารเทา อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง จนจบนักธรรมตรี ในปีพ.ศ. ๒๕๑๐ ลาสิกขาบทกลับมาช่วยงานบิดามารดาที่บ้าน ได้เห็นและฝึกปฏิบัติการรักษาคนไข้ด้วยวิธีการของแพทย์แผนไทยมาโดยตลอด มีความสนใจเพิ่มมากขึ้นทุกขณะ จากนั้นในปีเดียวกันได้เดินทางไปกัมพูชาเพื่อศึกษาวิชาแพทย์แผนโบราณเพิ่มเติม อยู่ประเทศกัมพูชาได้เพียงปีเดียวต้องเดินทางกลับเพราะเกิดการสู้รบอย่างหนัก เมื่อกลับมาแล้วก็ชวนขววยศึกษาเพิ่มเติมโดยอาศัยอยู่กับหมอโบราณผู้เป็นตา คือ หมอเสาว์ หมอกรอง ที่อำเภอตากใบจังหวัดนราธิวาสอยู่หลายปี จากนั้นกลับมาช่วยเหลืองานบิดามารดา รักษาคนป่วยอีกครั้งหนึ่ง จนกระทั่งบิดาเสียชีวิต จากนั้นย้ายมาอยู่ที่จังหวัดยะลาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๔ และในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ได้ก่อตั้งสมาคมแพทย์แผนโบราณ จังหวัดยะลา ร่วมกับหมอเล็ก ธนแก่น ชื่น และเนื่องจากเป็นผู้ที่สนใจเรื่องสมุนไพรจริงจึงมาโดยตลอดจึงได้เดินทางไปที่รัฐตรังกานู ประเทศมาเลเซีย เพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องแพทย์แผนโบราณอีกด้วย แพทย์แผนไทย ภูมิปัญญาไทยที่ล้ำลึก เนื่องจากครูนิยมเป็นผู้ที่ซึมซับความรู้เรื่องแพทย์แผนไทย คลุกคลีกับการใช้สมุนไพรและการรักษาผู้ป่วยด้วยวิธีการของแพทย์แผนไทยมาโดยตลอด ได้ตระหนักในความเป็นจริงที่ว่า แพทย์แผนไทยนั้นเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ลึกซึ้งเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และจริยธรรมเป็นศาสตร์การรักษาแบบองค์รวมแยกออกจากกันไม่ได้ และจากการที่ศึกษาพืชพันธุ์ต่างๆ มาช่วยชีวิตค้นพบว่าคนไทยนั้นเหมาะกับยาไทย

ธรรมชาติอันได้แก่พันธุ์ไม้สมุนไพรมีสรรพคุณสูงสามารถรักษาคนไทยได้เกือบ ๑๐๐ % อีกทั้งยังหิบบ
หาการรักษาได้ง่ายและราคาถูก นอกจากนี้การรักษาของหมอพื้นบ้านก็แตกต่างจากแพทย์แผนปัจจุบัน
การรักษาของหมอพื้นบ้านไม่ใช่รักษาพยาบาลผู้เจ็บป่วยด้านร่างกายเพียงประการเดียว แต่จะรักษา
สภาพจิตใจไปพร้อมกัน โดยให้พี่น้องญาติมิตรอยู่แวดล้อมใกล้ชิด ร่วมรับรู้ช่วยเหลือดูแลเป็นกำลังใจ
ซึ่งแตกต่างจากการรักษาของแพทย์แผนปัจจุบันซึ่งผู้ป่วยขาดความอบอุ่นต้องแยกตัวจากบ้านและ
ญาติมิตร ไปรักษาตัวในสถานพยาบาลที่ไม่คุ้นเคย และจากการที่ได้รับตำราและความรู้สืบทอดจาก
บรรพบุรุษ ครูนิยมนำได้ศึกษาวิเคราะห์ที่ได้ความรู้ในเรื่องตัวยา ทำยาออกมาหลายลักษณะทั้งยาทอและ
ยาสด

ภูมิปัญญาสาขาปรัชญา ศาสนาและประเพณี

1. ชื่อโครงการ

ตีพะลี อะตะบุ ครูภูมิปัญญา ยอดฝีมือช่างทำกริช

2. สถานที่ตั้ง

ตำบลตะไละหะล่อ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา'

3. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวโสธยา ยีเส้น

4. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ 086 299 3413 , 082 761 5239

5. การดำเนินงาน

กริชรามัน งานศิลปหัตถกรรมดั้งเดิมของยะลา ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอินโดนีเซีย เป็นเครื่องโลหะบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวใต้ นอกจากเป็นอาวุธแล้ว ยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นชายชาติบริบอถึงฐานะทางสังคม เศรษฐกิจและยศถาบรรดาศักดิ์ ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2555 ประเภทเครื่องโลหะ (กริชรามัน) ครูภูมิปัญญาไทยรุ่นที่ 4 ด้านศิลปกรรม (การทำกริช) เอ๋ยชื่อ ตีพะลี อะตะบุ อายุ 66 ปี นี่คือนักช่างกริชรามัน ฝีมือเยี่ยม ปี 2524 มีพ่อค้าจากมาเลเซีย เข้ามาคว้านซื้อกริชโบราณเป็นกระสอบๆ ตีพะลีเป็นคนหนึ่งที่ช่วยหา ที่บ้านเปาะมารีโย มีกริชประดับด้วยทองคำ รูปแบบตายง ห้วนกฟังกะ ไบกริชฉลุ ลายสวยงาม เจ้าของเปิดราคาขาย 9,000 บาท กริชเก่าสมบูรณ์สภาพนี้ ปัจจุบันราคาขึ้นหลักแสน ราคากริชสร้างแรงบันดาลใจ ตีพะลีคิดว่า ถ้าทำกริชขึ้นมาเอง ก็น่าจะขายได้ เครื่องไม้เครื่องมือก็มีอยู่แล้ว เริ่มศึกษาทดลองทำกริชด้ามแรก รูปแบบกริชตายง ห้วนกฟังกะ “งานแกะไม่ค่อยสวย ขายได้ 200 บาท ก็รู้สึกภูมิใจ มีกำลังใจ ทำขึ้นต่อมา” ตีพะลีว่า ปี 2536 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เปิดโครงการกลุ่มสนใจ การทำกริช มอบหมายให้ตีพะลี เป็นผู้สอน “เราสอนแบบบ้านๆ” ตีพะลีบอก “ไม่มีชั้นมีตอน คนที่เรียนก็รับข้อมูลได้ไม่เต็มที่ 20 คนทำกริชไม่ได้สักคน รุ่นสองก็ได้มาคน ถือว่างานสอนไม่ค่อยได้ผล”

ภูมิปัญญาสาขาโภชนาการ

1. ชื่อโครงการ

ซูปมัสดิกาโป (นายอิบรอเฮง อุซ็ิง)

2. สถานที่ตั้ง

จำนวน 2 สาขา

สาขาที่ 1 ตั้งอยู่เลขที่ 20/7-8-9 ถนนปราจีน อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

สาขาที่ 2 ตั้งอยู่เลขที่ 246 ถนนรวมมิตร อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา (ร้านซูปบังแอ)

3. ชื่อผู้ประสาน

นางสาวโสรยา ยีเส้น

4. เบอร์โทรศัพท์ที่ใช้ในการติดต่อ 089 595 -1909

5. การดำเนินงาน

ร้านขายซูปฯ เป็นกิจการของครอบครัว ซึ่งเป็นชาวยะลาโดยกำเนิด โดยเป็นสูตรต้นตำรับ ตั้งแต่สมัยคุณตายังมีชีวิตอยู่สืบทอดมาถึงรุ่นบิดาเรียกได้ว่าเป็นยุคบุกเบิกการขายซูปเครื่องในวัว รถเข็นสองคันแรกในจังหวัดยะลา ที่เข็นมาตั้งขายบริเวณหัวมุมหน้าตลาดรถไปและค่อยๆ ขยับขยาย มาเช่าร้านขายซูป ณ บริเวณร้านค้าปัจจุบัน จนมีร้านอื่นๆ เกิดตามมาอีกหลายร้านในละแวกเดียวกัน ซึ่งรวมถึงพี่ชายและน้องชายอีกสามคนที่ประกอบอาชีพค้าขายซูปเครื่องวัว ตามเจตนารมณ์ของบิดาที่ สั่งเสียไว้ว่าให้ครอบครัวของตนขายซูปเครื่องในวัวมาประมาณห้าสิบกว่าปีที่สมาชิกทุกคนในครอบครัว ช่วยกันคนละไม้คนละมือ ช่วยบิดาประกอบอาชีพขายซูปเครื่องในวัวเลี้ยงลูกๆ และส่งลูกๆ ทั้งสิบคน เรียนหนังสือจนเติบโต สามารถทำงานทำการเลี้ยงตนเองได้

ลักษณะเด่นของชาวปาเกีสถานส่วนใหญ่จะโด่งมากเป็นพิเศษเรียกชาวปาเกีสถานว่า "กาโป" จึงทำให้มัสดิกตั้งกล่าวถูกเรียกจนติดปากว่า "มัสดิกาโป"

ร้านซูป - มัสดิกาโป เป็นร้านเก่าแก่ มีชื่อเสียงมายาวนาน ตั้งอยู่บริเวณตรงข้ามสถานีรถไฟ ยะลา ในซอยควีแท็กซีปัตตานี - ยะลา หรือที่หลายคนเรียกว่า "ตรอกร้านบาจาหน้าถาณี" (หมายถึง สถานีรถไฟยะลา) หากเข้าด้านหลังก็ต้องเดินเข้าทางซอยข้างร้านทองสีดาตรงกันข้ามธนาคารกสิกร ยะลา งามใครๆ ก็รู้จัก ตัวร้านตั้งอยู่ด้านในสุดติดกับ มัสยิดอุลอะฮ์มาดีเย์ ทาสีฟ้าเด่นเห็นมาแต่ไกล แต่ต้องเดินเข้าไป ซ้างในสุดผ่านร้านซูปที่อยู่ด้านหน้าหลายร้าน ลูกค้าส่วนใหญ่ก็มักจะเดินเข้าไปใช้ บริหารทั้งที่อยู่ด้านในสุดซอย บางวันโต๊ะ แก้อื้อไม่พอนั่ง ก็ยืนรอจนกว่าโต๊ะแก้อื้อจะว่าง ไม่ยอมเข้าร้าน อื่น แม้จะตั้งอยู่ติดกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นลูกค้ำที่เหนียวแน่น ความเป็นขาประจำของร้านซูป- มัสดิกาโป

บังเฮงยังบอกอีกว่าหลักสำคัญที่บิดาสอนมาโดยตลอดคือ อาหารต้องฮาลาล นั่นก็หมายถึง เนื้อสัตว์ที่ใช้ปรุงอาหารนั้น ต้องผ่านการเชือดที่ถูกต้องตามแนวทางอิสลาม มีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ

ผ่านวิธีการทำความสะอาดอย่างถูกต้องคือต้องชำระล้างด้วยน้ำที่ไหลผ่านอาหารนั้น อีกเป็นครั้งสุดท้ายของการทำความสะอาด ซึ่งเป็นหลักการตามศาสนาอิสลามที่ได้บัญญัติไว้ว่าตฤติบทุกอย่างที่นำมาใช้ประกอบอาหารต้องสด ใหม่ถูกหลักโภชนาการ

ด้านที่ 2 นวัตกรรมและการศึกษา

ข้อมูล ศพด.

ข้อมูลนวัตกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา

ปฐมวัย

ข้อมูลโรงเรียน/วิทยาลัย

ข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ท้องถิ่น

ด้านที่ 3 สาธารณภัย

ด้านที่ 4 โครงสร้างพื้นฐาน

ด้านที่ 5 การบริหารจัดการน้ำ

ด้านที่ 6 การจัดการภายในและ
SSS มาภิบาล

ด้านที่ 7 สังคม ศาสนา
วัฒนธรรม

ด้านที่ 8 เศรษฐกิจและแหล่ง
ท่องเที่ยว

จังหวัด	ยะลา	อำเภอ	เมืองยะลา
อปท.	อบจ.ยะลา	ชื่อนวัตกรรม/ โครงการ	<input type="text"/>
ประเภท	<input type="text" value="-ทั้งหมด-"/>		
<input type="button" value="ค้นหา"/> <input type="button" value="แสดงทั้งหมด"/>			

เพิ่มข้อมูล

ออกรายงาน

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	อปท.	ชื่อนวัตกรรม/โครงการ	ประเภท	
1	ยะลา	เมืองยะลา	อบจ.ยะลา	คริสราบัน	ผลิตภัณฑ์	<input type="button" value="🔍"/> <input type="button" value="✍️"/> <input type="button" value="🗑️"/>
2	ยะลา	เมืองยะลา	อบจ.ยะลา	ซูปนิสยิดกาโบ ตำบลแห่งความอร่ออยู่เมืองยะลา	การบริการ	<input type="button" value="🔍"/> <input type="button" value="✍️"/> <input type="button" value="🗑️"/>
3	ยะลา	เมืองยะลา	อบจ.ยะลา	หมอนิยม แก้วแสงเรือง แพทย์แผนไทยผู้อยู่ใจชน	การบริการ	<input type="button" value="🔍"/> <input type="button" value="✍️"/> <input type="button" value="🗑️"/>
4	ยะลา	เมืองยะลา	อบจ.ยะลา	ผ้าสีมายา ผ้ามัดย้อม	ผลิตภัณฑ์	<input type="button" value="🔍"/> <input type="button" value="✍️"/> <input type="button" value="🗑️"/>
5	ยะลา	เมืองยะลา	อบจ.ยะลา	สติก รัตนชอน ชายผู้รักมันและศรัทธาในการกสิกรรม	ผลิตภัณฑ์	<input type="button" value="🔍"/> <input type="button" value="✍️"/> <input type="button" value="🗑️"/>

หน้าละ 10 รายการ

1 ถึง 5 จาก 5